

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

2 Pleno possessas dabit abbas jure capellas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](#)

oblationibus, cœnobiosis & xenodochiis, qualem volunt & poruerint sustentationem impendant. Liberum est enim monachis, & spiritualibus viris Deum timientibus & coletibus, decimas & oblationes, cumstaque remedia concedere, & de jure suo in dominium illorum, & utrum transferre, nec tam in pauperib[us] paupertatem, quam religionem atendere. Quid autem beatitudo tua quafivit, utrum usus decimarum & oblationum secularibus provenire possit, novit vestra sanctitas omnino non licet, protestantibus hoc divinis auctoritatibus paternorum canonom. Quamobrem, si aliquando fuerint ab his male detenta, quia divini iuris esse noluntur, & in usum transierint monachorum & servorum Dei, Episcopo tamen loci illius præbente consensu, constituant eis omnia perpetua firmitate & stabilitate submixa. ¶ Clericos aucte illos convenient ecclesia stipendiis sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur. Quia autem bonis parentum, & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrelegium profecto committunt, & per abhonestatum judicium sibi mandant & bibunt.

¶ Supradicte 1.9.2. clericos, pars huius capituli estatut ex B. Hieronymo, in cuius, que extant scripturis huiusmodi inventum est.

De pradiis autem, quia à colonis eorum colantur, sic definitum in Moguntino concilio, [Questi sunt proterea, &c.] supra ead.

QVASTIO II.

DE capellis vero, quae ab eu. posidentur, quid per eos in institutionem à sacerdotibus sint gubernanda, Iohannes Papa probat, scribens Isaac Syracusano Episcopo.

C. I. ¶ Presbyteri in monasteriorum ecclesiis per Abbates instituantur.

Vtis literis charitatis vestra, quibus satis perpenditur, quanto studio huic sancta sedi reverentiam exhibebitis, non modice gavissimus. Nunc itaque super ea quae contulitis, ut charissimo fratri, benigne dicere sumus consilium damus. Delegavit enim nobis pia mansuetudo vestra, utrum ecclesia pro quiete monachorum à sanctis conciliis, catholiquesque Episcopis eis tradita, per sacerdotes ab eis ordinatos & investitos debeat institui. Adiudicat quoque fraternalis tua, item & fedationem inter clericos, monachosque ex hac causa non modicam esse ortam: quod instigatione veritati hostis esse factum nemo ambigat. Habet b. enim mille nocendos, nec ignorans astutias ejus. Conatur namque à principio ruina sua unitatem ecclesie refindere, charitatem vulnerare, sanctorum operum dulcedinem invadit selle inicere, & omnibus modis humanum genus evertere & perturbare. Dolet enim satis, & erubescit charitatem, quam in celo nequivit habere, homines constantes ex lutea materia tenere in terra. Vnde oportet (quantum fragilatii nostra conceditur) ut omnes adiut nocendi ejus veritatis diligenter muniamus, ne mores ingrediatur per portas nostras. Consilio inique multorum fratrum diligenter exquisito decrevimus, ut amodo ecclesie monachis tradita per suos sacerdotes instituantur. Divine enim leges habent, & secularares, ut cuius est possesso, eius fiat institutio: & si in dando, quod magis est, facilis fuit caritas, sit facilior in concedendo, quod minus est, sancta largitas. Majus enim fuit possessionem dare, quam sit investituram concedere. Quo modo possessoris iura cognoscuntur, & suorum rerum sibi tributa reddentur, ubi quod suum est, per alterum datur, & cum voluerit, auferit? Humani mortis est illum vereri, cuius iudicio & voluntate nunc

a. 1.9.2. clericos. In regula monachorum, c. 4. de paupertate, habentur quadam similia. b. 2. Cor. 2. c. al. suorum fibi,

erigitur, nunc deprimitur. Vnde sit, ut in partem Episcopi ad servendum, sacerdos proclivior sit: & si Episcopus, quod sancte & religiose dederat, quadam simili auctoritate ad se trahat a. Sic itaque privat[us] mercenarius quam consecuturus fuerit, tum quia ficta charitate fert quod dederat, tum quia pravorum sacerdotum scordias, scissuras, amantium, lites & dissensiones in Episcopos leminiantur, verbis nimis factus credulus, quod prius fuisse mollebat lucrat, post deinde fraudem conatur quadam ultrapotest ex toto auseverat. Quorum avertentes b. calliditatem, & hodiernis iuribus, deinceps omnibus licentiam monachis dampnum ecclesiarum investitoris fieri: ita tamquam ut scilicet synodi, si contra sacerdotium agere presumptum multentur, & felici mutrone Episcopi sacerdotum publica relectentur.

¶ Caput hoc est cum aliis, que ex antiquo codice monastico puli sunt huius: ex cuius codice exemplo & usu Gratianus & Iusta sunt emendata.

Hac auctoritate monachis conceditur investitura sicutum subsecutum. Sed videtur contrarie Urbanus Papa II. dicens.

Psi haec verba in exemplaribus, in quibus non sunt facies, sapientia sancte. In qua uero autem haec interposita palis nihil decessit agitur, & hoc prior est in concilio Moguntino primo, c. 3. sententia repetitus in c. 2. o. & in 3. c. 17.

C. II. PALEA.

A dmonemus e. atque præcipimus, ut decimas omnino dari Deo non negligantur, quassimque Deus dari constituit: quia timendum est, ut quisquis Deo decimam unum subtrahit d. ne forte Deus per peccatum suum aferat ei necessaria sua.

C. III. ¶ De eodem. PALEA.

Item Nicolaus Papa II. epifH.unc.

e. s.

P Recipimus, ut decimas & primicias, seu oblationes vivorum & mortuorum ecclesie Dei fideleri redantur a laicis, & ut in dispositione Episcoporum haec quas qui retinuerint, a sancte ecclesia communione & parentur.

C. IV. ¶ De eodem. PALEA.

Item Leo Papa.

N Villus decimas ad alium pertinentes accipiat.

C. V. PALEA.

Item Ambrosius sermonis primo de Quadragesima.

N Am qui Deo non vult reddere decimas, quis tenuit, & homini non studer reddere, quod impedit eo abstinent, non timeat adiung Deum, & ignorat quia illa vera pietatem, veraque confessio. Ille talis homo non potest veram & facere clemenciam.

¶ Habet in sermone primo de Quadragesima, capitulo iiii. Ecce nunc, qui cum aliis B. Ambrosius nomen preferentibus & uero in bibliotheca larcina, ac monasterio Mediolanensi episcopum B. Ambrosium.

C. VI. ¶ Abbates absq[ue] Episcopi confita in parochiis ecclesiis Presbyteros non ordinante.

Item Urbanus II.

S Anè quia monachorum quidam Episcopis suis auferre concidunt, fratrumque, ne in parochiis ecclesiis, cuius tement, absque Episcoporum confita Presbyteros collocent, sed Episcopi parochiis cumcum Abbatum consensu sacerdoti committant, ut episcopi sacerdotes de populi quidem cura Episcopis ad monasterium pertinentibus debitan subiectores exhibent, & sic sua cuique iura serventur. Idem. ¶

a. al. revalbat. b. al. advertentes. c. Eur. 1.3. c. 17. 2. par. 3. c. 197. Pann. 1.2. c. 57. d. al. abfrabat. e. diff. 3. p. 72. hoc q. deinde. f. al. quacunq[ue] oblativis. g. al. latens. parochiis

Item Episcopis sive Episcopis in familiis ut mercede charitate ut eradicatur. Confinies in aliis credidit deponit ut deret. Sed illud quod monachorum in linguis parochiis sita, Episcoporum ut dicitur, subdantur regimini, eisque debent ratione exhibeantur.

C. VII. *Quorūcūg, monachorum Ecclesia Episcoporum subduntur regimini.*

Item ex Concilio apud Fuentiam habito.

Summi nobis est, quatenus ecclesie quorūcūg que monachorum in linguis parochiis sita, Episcoporum ut dicitur, subdantur regimini, eisque debent ratione exhibeantur.

Ex Urbanus Papa prohibet investiture parochialium ecclesiastum per manducum, quas Iohannes Papa ei concessit. Sed illud Urbanus Papa nichil est de illis capillis, que cum omni iure suo ab Episcopis monachis emenduntur. Ita autem Urbanus in colligendo in illis, quae Abbatibus in propriis prediis adificant in illis, ne pro castello sua.

QUÆSTIO V.

Et vocare ecclesiastationem, ut inter secundam & tertiam questionem quae posita est. Ex in omnibus antiquis exemplis, quae dubius per veritas, in secunda questione sunt omissiones, quae contra quatuor quarto: deinceps sequitur meritis & quatuor suis capitulis, ut in vulgaris codicibus: non tamen continet quae vulgariter habentur in eis sexta questiones, & ceteras, Iuvat quatuor questiones: velut vero & factam. Verbiq[ue]m, quae minoritatem, alle quatuor questiones, ex propria causa & per se perspicuum est. Et pars Gratianus de eiusdem sententiis, quae in sex secundis dilata erant. Quamvis autem, a posterioribus autoritatis illorum diuinorum codicibus, & recipiuntur utrundevi curiosus sub quinto questione, videntur ut videlicet mutantur.

Tunc, si in territorio habeant, ramen potestatam gubernandi populi, & spiritualia munificandi non habent. Quod etiam de Episcopis intelligendum est.

C. I. *Episcopus qui in alterius dioecesis ecclesiastificari, eius consecrationem sibi vindicare non vult.*

Vnde Nicolaus Papa ait:

Si quis & Episcoporum in aliena civitatis territorio non posse paciuntur suorum opportunitate ecclesiastificare dubitet, non presumat dedicationem ipsius, quae illaverit, in cuius territorio ecclesia affurgit. Adiutorium vero Episcopo hac gratia reservetur, ut, quos deficiunt clericos in re sua ordinari, ipsos ordinari, cuius terminum est: vel si ordinari jam sunt, ipsos habere coequatur: & omnis ecclesia ipsius gubernatio ad eum, in cuius civitatis territorio ecclesia surrexit, pertinet.

C. II. *Basilicarum condite ad Episcopum pertinent, causae conventus esse confirmavit.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 342.

Profficio & territorio conventum non admittit: ideoque basilicarum, quae nova conditio fuerint, ad eum proculdubio pertinuerunt Episcopum, cuius conventus esse constituerunt.

C. III. *Constituta est Toletani sive habet. Sicut dioecesum alienam tricennialis possesso tollit: ita territorii: conven- tum non admittit, secundum tractatq[ue] sicut dioecesum.*

C. III. *Adiutoriori Episcopo in dioecesi: alterius ecclesiam consecrare non licet.*

Item Cæsarini lib. 11. epist. 19, ad Isamensem Subditacom.

a al. confirmantur. **b** Anf. l. 3. cap. 27. Poly. l. 3. tit. 12. **c** celebritate] orig. **d** In Oatle. c. 17. & in sexta syn. c. 25. Poly. l. 3. tit. 12. Anf. l. 3. c. 26. Bur. l. 3. c. 14. l. 10. p. 3. c. 106. Panorm. l. 2. c. 64. **e** al. alteratio. **f** Poly. l. 3. tit. 12. l. 10. p. 3. c. 149. **g** 13. 9. 2. c. 1. l. 10. p. 3. cap. 144. Bur. l. 3. c. 149. Panm. l. 2. c. 65. **h** sup. ead. q. 5. possesso. Poly. l. 3. tit. 12. Anf. l. 3. c. 27. Bur. l. 3. c. 147. l. 10. p. 3. c. 122.

Lator a præsentium Iohannes, frater & coepiscopus noster, indicavit nobis, quod quidam Emperantius Episcopus aucto temerario in dicto eius ipsius oratorium confixerit, idque sine precepti auctoritate contra modum presumperit dedicare, Missasque illuc publicas celebret non meruit. Quam rem cum summa te celeritate, & ac distictione convenientemendare, nec ultra tunc tale aliquid attendere permittas.

C. VII. *Hoc loco in epistola ipsa interjectione omitta.*

Quod ad iuris ordinandi, non possidendi intelligendum est. Haec auctoritative facile perpendi potest, quod fratre Abbates, sive Episcopos in suis castellis, vel villa ecclesiis adificaverint, non ideo Episcopo, in cujus dioecesi fuerint, conventus admittit: & ideo sacerdotes, iuxta illud Urbani & Nicolai, in eis non nisi per Episcopos, cum consensu tamen & electione adificantur, ordinari possunt.

QUÆSTIO III.

C. I. *Vid autem præscriptione tempora omnia iura tollantur, probatus auctoritate Chalcedonensis concilii, & Gelasi Papæ, & Toletani concilii. Prima hinc est.*

C. I. *Rusticane parochie apud Episcopos, quibus possident regimini annis sine violencia, permaneant immobilitate.*

Per eis singulæ ecclesiæ i parochias rurificamus; sive in possessionibus, manere immobiles apud eos qui eas retinent Episcopos decernimus: & maxime si sine violencia eas jam per triginta annos tenentes gubernaventur. Si vero intra triginta annos facta fuerit, aut fiat de his dubitatio, liceat eis, qui te dixerint, lexos, propter eas movere apud synodus provinciae certamen.

C. II. *Caput hoc est in præcisione, quæ est in collectione Idiorum, ex ea conditabili Vaticani ejusdem collectionis codicibus collatis est emendatum.*

C. II. *Ecclesiæ] Apud Balsamom in codicibus manuscriptis prius legitur, scilicet in eis quæ in ea præceptum, id est, in unaquaque provincia. Sed in Graecia canone vulgato, scilicet in eis quæ in ea præceptum.*

C. II. *Sive in possessionibus Graci est, ægagoræna mæ-
gasies, η τις ἵγκανος: id est, parochias quæ in ruribus, aut quæ in vicis & pagis sunt:*

C. II. *In quatuor annis ab Episcopis possesso, immobiles permanent dioceses.*

Item Gelasius epist. 2. ad Siccet. c. 2.

Professum est auctoritas emanavit, in facultates ecclesiæ Episcopi ad regendum habeant potestatem: ita tamen, ut viduarum, pupillorum, atque pauperum, nec non & clericorum stipenda distribuire debeat. Hoc etiam eis statuimus dari, quod haec decretum est: reliquum sibi Episcopi vindicent, ut, sicut ante diximus, peregrinorum atque captivorum largitores est postint. Idem ibid. c. 2. **¶** Illud f. etiam anneti placuit, ut si, quod absit, facultates ecclesiæ nec non diocesis ab aliquibus possidentur Episcopis, jure sibi vindicent, quod tricennali lex concludit: quia & filiorum nostrorum Principium ita emanavit auctoritas.

C. III. *Territorii possesso conventus non admittit.*

Item ex Concilio Tolostano IV. c. 34.

Igitur & dioecesum alienam tricennialis possesso tollit, ita territorii: conventum non admittit 2.

a Anf. l. 3. cap. 27. Poly. l. 3. tit. 12. **b** celebritate] orig.

c In Oatle. c. 17. & in sexta syn. c. 25. Poly. l. 3. tit. 12. Anf. l. 3. c. 26.

d Bur. l. 3. c. 14. l. 10. p. 3. c. 106. Panorm. l. 2. c. 64. **e** al. alteratio.

f Poly. l. 3. tit. 12. l. 10. p. 3. c. 149. **g** 13. 9. 2. c. 1. l. 10. p. 3. cap. 144.

h Bur. l. 3. c. 149. Panm. l. 2. c. 65. **i** sup. ead. q. 5. possesso. Poly. l. 3. tit. 12. Anf. l. 3. c. 27. Bur. l. 3. c. 147. l. 10. p. 3. c. 122.